

Izjava vsak dan razen v nedelje in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XII. Cena lista
ja \$4.00 Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., pondeljek, 3. marca (March 3) 1919. Subscription \$4.00
Yearly

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 2103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

S sojo narodne vlade SHS v Ljubljani

iz URADA TIHKOVNEGA ODSEKA SRZ. S 37. seje v Ljubljani z dne 20. decembra 1918.

Z Dunajem je prišlo poročilo, da je rektor na tehniki razglasil, da smo neunemski dijaki, ki niso državljani Nemške Avstrije, ostati na tehniki samo do konca zimskega tečaja 1918—19. Podobna poročila prihajajo tudi z drugih visokih šol na Dunaju. Nar. vlada stoji na stališču, da so visoke šole skupna last vseh narodov bivše monarhije in da imajo torej do končane likvidacije vse narodnosti nekdanje Avstrije pravice, se jih posluževati. Poverjenik za socialno skrbstvo oddele 21. decembra na Dunaj in posreduje spomina pri vladni Nemške Avstrije v tej zadevi.

Stroški propagandnega odseka za okupacijsko ozemlje prevzame Narodna vlada. Predsedstvo tega odseka se poveri dr. Ivanu vit. Žoljerju.

Direktorij Kranjske deželne banke že delj časa ne funkcioniра in tudi revizorji ne vrke poslov. Zato je naprosila komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave Nar. vlado kot kompetentno oblast, da sestavi direktorij banke nanovo ter iznova imenuje revizorje. Nar. vlada sklene, da se dosedanjim kuratorij, direktorji, revizorji in censorji Kranjske deželne banke v Ljubljani razpusti, nekvarno njihovim obveznostim, ki bi utegnile nastati iz ujihovega dosedanja poslovanja. Začasno prevzame vse posle kuratorija komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani. Poverjeniki se prosijo, da predlagajo v prihodnji seji kandidate svojih strank v direktorij in za revizorje Kranjske deželne banke.

Odobri se naredba glede ustavnih državnih pošredovalnic za delo, naredba glede podpor brez posebnih in naredba glede izmene prispevkov za preživljjanje in takozvanih američkih podpor; k zadnji naredbi izide tudi izvršilna naredba. Naredbe izdajo prizadeta poverjeništva.

Dr. Vojin Lazarović, šef-zdravnik kirurškega oddelka obče državne bolnišnice v Belgradu, je prišel z pooblaštilom kraljevskega srskega ministra za notranja dela v Ljubljano, da za to bolnišnico poprosi potrebnega materijala. Nemci in Madžari so namreč iz teh bolnišnic prav vse odnesli, vse posteljno in telesno perilo za bolnike, vse inštrumente, obvezila in zdravila, pustili so le gole posteljake. Celo vodovodne cevi so potrgali iz zdovja. Radi tega srbskim bolnišnicam v trenotku vsega primanjkuje. Materijala imajo sicer dovolj na razpolago v Solunu, kjer jim je ententa prepustila vse sanitete zaloge solunske armade v vrednosti več milijonov. A tega materijala za sedaj ne morejo prepeljati, ker je železniška zveza pretigana. Bo pa v nekoliko tednih zopet upostavljen, ker francoske specjalne čete pridno delajo na železnici.

Narodna vlada sklene, da za belgradsko občo državno bolnišnico prepasti iz zaloge vojaškega oskrbovališča in iz zbirališča vojno-sanitetega materijala 1000 odjem 800 rjih, po 200 slammie in podglavnikov, veliko množino obvezni zdravil, po en veliki in en maj, kompletne kirurškega inštrumentarja, en inštrumentarj za sekere, 87 raznih posameznih inštrumentov, po 200 žlic, nožev in vilič in raznega drugega materijala in sicer pod pogojem, da se ta materijal zopet vrne, ko bo srbskim bolnišnicam na razpolago od entente imam pospuščeni saniteti material. Za slučaj, da bi morala Narodna vlada prevzeti vojno-sanitetni material plačati, se pridruži na anančen obrat.

(Daleko na 2. strani, 2. kolona)

POTRATA LJUDSKEGA DENARJA.

BLAGAJNA JE PRAZNA; VSENO SO DOLOČILI VISOKO PLACO.

Chicago, III. Povišanje plače šolskega superintendenta od \$12,000 na \$18,000 je povzročilo med ljudstvom razburjenje, tako da tudi konzervativni elementi govore, da je treba županu vzeti pravico do imenovanja šolskih nadzornikov in da je najboljše, če jih izvoli ljudstvo.

Mestna blagajna je prazna, ali ta resnica prav nič ne ženira šolskega sveta in povišal je plačo šolskega superintendenta za šest tisoč dolarjev na leto, češ, saj je ljudstvo tukaj, ki bo plačalo deficit v mestni blagajni in povišalo mezzo.

Šolskim superintendentom je izbran neki Charles E. Chadsey iz Detroita. Tam prejema na leto \$12,000. Člani šolskega sveta, ki so oponirali povišanju mezze za šest tisoč dolarjev na leto, pravijo, da se je Chadsey ponudil tudi drugim šolskim svetom v deželi, celo mestu New Yorku, toda povsod so smatrali \$12,000 letne plače preveč za njegovo delo. Šolski svet v Chicagu pa misli, da je njegovo delo preslabo plačano in povišal je plačo, da ga dobi v Chicago.

Chadsey molči o \$18,000 letne plače, ampak je dejal, da mu je Loebov šolski svet celo ponudil \$25,000 na leto, če pride v Chicago in prevzame "težko" službo šolskega superintendenta.

Sedanji šolski superintendent prejema na leto dvanaest tisoč dolarjev, v New Yorku pa le \$10,000. Če pomislimo, da prejemajo državni tajniki po dvanaest tisoč dolarjev letne plače, ki imajo v Washingtonu velike reprezentacijske streske, tedaj je povišanje plače šolskega superintendenta za šest tisoč dolarjev na leto potrata javne denarja, ki vpije do neba.

Šolski davek v Chicagu je že sedaj izredno velik, šolski odbor pa dela nove dolgove. Tako gospodarstvo vodi direktno v katastrofo, ki pridriči nekoga due s tako silo, da pomeni sedanje meščanske političarje s pozorišča.

ZAROTNIŠKI NAPAD NA PREDSEDNIKA DETEKTIVSKA BAJKA.

New York, N. Y. — Sedem Špancev od štirinajstih, ki so bili arretirani na obtožbo, da so nevarni anarhisti, ki so nameravali vpraviti napad na predsednika Wilsona, je izpuščenih iz ječe. Komaj so bili prosti, so jih zopet a-terirali na obtožbo, da so tujezemski anarhisti in kot taki podvrženi deportaciji.

Sodnik Knox, ki je dal Špancem svobodo, otoženim zarote, je dejal, da so obtožene Špance zaprime da bi bila zanje izdانا tiralina in da detektivi niso doprineli najmanjšega dokaza, da so izvršili hudo delstvo. Kritiziral je detektive, zakaj niso obtoženih Špancev priveli pred sodišče. Dejal je, da je arstacija mogoče bila opravljena, ker so bili osumljenci, toda vseeno bi jih morali takoj privesti pred sodnika, da jih zasilili in določi poročilo.

Sodnik Knox, ki je dal Špancem svobodo, otoženim zarote, je dejal, da so obtožene Špance zaprime da bi bila zanje izdانا tiralina in da detektivi niso doprineli najmanjšega dokaza, da so izvršili hudo delstvo. Kritiziral je detektive, zakaj niso obtoženih Špancev priveli pred sodišče. Dejal je, da je arstacija mogoče bila opravljena, ker so bili osumljenci, toda vseeno bi jih morali takoj privesti pred sodnika, da jih zasilili in določi poročilo.

"Sodnišči in vsak drug del vlade je pri volji preprečiti morenje uradnikov," je rekel sodnik Knox, "ali ko je poteklo precej časa za preiskavo po arstaciji na sum, jih je bilo treba privesti pred ustavne oblasti in jim dovoliti, da se poslužijo svojih pravic."

LADJA Z AMERIŠKIM VOJKI OBTIČALA V LEDU.

New York, N. Y. — Po sem doletih poročilih je "J. M. Duffy" parnik za prevažanje olja in transport, obtičal v ledu pred St. Johnom. N. F. Ladja ostane najbrž v objemu ledu, dokler jo topilo vremenje ne oprosti neprijetnega objema.

NEMČIJI PRETI NOVA REVOLUCIJA.

Padec sedanje vlade pred durmi.

SOVJET DOBIVA PREMOČ.

London, 3. marca. — Možnost padeca sedanje nemške vlada se vedno bolj potrjuje iz poročil, katera so prišla danes iz Berlina.

Člani vlade so prišli danes iz Weimarja v Berlin, da se poginjajo z člani sovjetske vlade.

Vsi časnikarski poročevalci poročajo, da je stališče sedanje vlade zelo kritično.

Berlin, 3. marca. — Vlada je izdala dolg manifest, v katerem obsoja teroriste, kateri hočejo ovrednotiti sedanjo vlado in povzročiti zopetne nemire. Pozivlja ljudstvo, da naj bo lojalno napram sedanji vladi svari delavce pred štrajkom, ker s tem bi priveli deželo v največjo nevarnost.

Neodvisna socialistična stranka se je pridružila Spartakoveem, da skupno ovriže Scheidemannovo vlado in v ta namen je izdala poziv za splošni štrajk.

NOVA REVOLTA V NEMČIJI.

Scheidemann je podal ostavko?

Berlin, 2. marca. — V Monakovem grozu nova revolucija, ker sovjetski kongres noče proglašiti Bavarsko za sovjetsko republiko. Po odkritnosti take izjave sta Lewin in Musham, voditelja ekstremistov, s štirimi drugimi delegati podala rezignacijo in naznanih, da hočeta prideti novo revolucijo.

London, 2. marca. — Po poročilih, ki so došla prek Holandske v London, je v Nemčiji nova revolucija pred durmi. Poročilo pravi, da je kanecar Scheidemann postal ostavko.

Boje se terorja.

Bern, 2. marca. — Sem došlo počasi opisuje položaj v Nemčiji kot kritičen. Splošna stavka se širi čim dalje bolj, posebno v centralni Nemčiji, kjer narašča nemir.

Oblasti se boje, da izbruhne teror v Erfartu, Geri, Greizu in Halle. Poročila govore, da boljševska nevarnost narašča v vzhodni Šleziji.

Vojni sod na Bavarskem.

Pariz, 2. marca. — Vojaški in delavski kongres v Monackovem je proglašil vojni sod za vso Bavarsko. Tako brzojavko je prejel "Matin" iz Curiha.

Vladne čete marširajo od treh strani proti Hallu in Mersesburgu v Pruski Šleziji, pravi brzojavka, ki jo je prejela agentura Havas iz Basla, sklicevajoča se na "Frankfurter Zeitung".

Po "Frankfurterici" se je prijavilo 130,000 prostovoljev, da pomagajo vladni.

Sovjet v Brunswicku.

Kodan 12. marca. — Po sem doleti prvi pravljenci iz Berlinja je bila v Brunswicku proklamirana sovjetska republika.

Zastopniki delavcev v vladnih spandauških podjetjih in tovarnah so proglašili splošno stavko za dne 5. marca kot demonstracijo proti vladu in soglašanje z gibanjem v centralni Nemčiji.

Zastopniki delavstva zahtevajo komunistično vlado in da so cerkev odprete za javne ljudske shode.

NEMŠKA ARMADA ZNIŽANA NA 952,000 MOŽ.

Potapljače odpravljeni.

Pariz, 2. marca. — Marshal Foch je predložil svetu velesil vojaške določbe, ki pridejo v mirovno pogodbino, o katerih bodo razpravljali v pondeljek.

Vojnički pogoji določajo, da Nemčija zniža svojo armado na 952,000, na dvajset divizij po 10,000 mož, od katerih bo 15 pehot-

PREDSEDNIK ODIDE ZOPET V FRANCIOJO.

PREDSEDNIK BO GOVORIL V TOREK V NEW YORKU.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je sprejel povabilo guvernerja Smitha in bo v torek govoril v New Yorku. Shod se vrni pod vodstvom več društv, ki so za ligo narodov, in radi tega pričakujemo, da na tem shodu govoriti tudi bivši predsednik Taft, ki je gorec zagovornik lige narodov.

Mornariške določbe odpravljajo popolnoma opremo za nemške potapljače, kar pomeni, da bo bojevanje s potapljačami popolnoma odpravljeno.

Admiral Benson, zastopnik Združenih držav, je imel pomislike proti zrušenju fortifikacij na Helgolandu in v Kielu, ker se lahko ta zahteva uporabi tudi za odpravo ameriških obrežnih fortifikacij.

Amerika in Velika Britanija se strejnata, da se uničijo velike nemške bojne ladje. Francija je v tem oziru še vedno rezervirana.

Komisija za odškodnino je skrbel, da obtoženje fortifikacij na Helgolandu in v Kielu, ker se lahko ta zahteva uporabi tudi za odpravo ameriških obrežnih fortifikacij.

Neodvisna socijalistična stranka se je pridružila Spartakoveem, da skupno ovriže Scheidemannovo vlado in na kakšen način jo plača.

Studije se nanašajo bolj na to, kaj Nemčija lahko plača in kaj so druge sile izgubile v vojni. Nemčija bo morala nekaj takoj plačati, ostala odškodnina se pa razdeli na razne obroke.

Republikane se še v opoziciji proti ligi narodov in bodo z opozicijo nadaljevali, dokler se v torek ne zaključi kongresno zasedanje.

Predsednik je pri večerji v Belli hiši govoril odprto. Rekel je se načrtom in kongresnikom, da načrt ponesreči, če se Združene države ne pridružijo ligi. V Evropi je ustreljel kaos, ki ne more imeti dobroj posledic. Iz vojne je izšlo pol tisoč novih držav in močnejše države se morajo združiti, da jim pomagajo in ščitijo, dokler ne morejo stati na svojih lastnih nogah. Uspeh načrta je po predsednikovi izjavi odvisen od mednarodnega predloga.

Člani občnih odsekov so razpravljali, da se odpolje v Pariz zastopniki, toda končni zaključek so odložili. Najbrž bo odsek odklonil povabilo.

Republikane se še v opoziciji proti ligi narodov in bodo z opozicijo nadaljevali, dokler se v torek ne zaključi kongresno zasedanje.

Senator Hitchcock, predsednik senatne komisije za odškodnino, je dejal, da se predsednik izrazil, da bi odhod takega odbora v Pariz ob tem času povzročil le konfuzijo.

Člani občnih odsekov so razpravljali, da se odpolje v Pariz zastopniki, toda končni zaključek so odložili. Najbrž bo odsek odklonil povabilo.

Republikane se še v opoziciji proti ligi narodov in bodo z opozicijo nadaljevali, dokler se v torek ne zaključi kongresno zasedanje.

London, 2. marca. — Britska armada v tujini in doma brez vojske v Indiji šteje sedaj 2,500,000, ki jo znižajo na 952,000 mož.

Armada ob Renu s četami v Franciji in Belgiji bo štela po demobilizaciji 23,000 oficirjev in 380,000 mož.

V Srednjem vzhodu ostanejo slednje armade: V Italiji 600 oficirjev in 10,000 mož; v Bolgari

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zednjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year. Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

GRADNIKOV 21

Datum v oklepaju n. pr. (Januar 31-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom poteka naročnina. Ponovito jo pravljeno, da se vam ne ustavi list.

PRED VOLITVAMI!

Kadar se bližajo volitve, se tudi političarji starih strank spomnijo, da so volilcem napravili obljube, ki jih še niso spopljnili.

Strokovno organizirano delavstvo agitira v državi New York, da se postavno določi minimalna međa za delavke. To točko ima v programu neodvisna delavska stranka. Agitacija za minimalno međo delavk ni nova reč, ampak je že precej stara, tako bi zanjo lahko vedeli tudi republikanski in demokratični političarji, če bi jir bilo kaj ležeče na tem, da se postavno določi minimalna međa za delavke.

Ali dokler se ne ližajo volitve, se demokratični in republikanski političarji neradi spomnijo takih reči, s katerimi bi se lahko zamerili privatnim podjetnikom, ki každajojo v njihov volilni sklad.

Zdaj se bližajo volitve, ženske imajo volilno pravico in samoposebica je, da se tudi političarji starih strank spomnijo, da je treba nekaj storiti za delavke. Če bi delavke ne imelo volilne pravice in bi ne odločale, kdo bo izvoljen v državno parlamento, bi mogoče meščanski političarji še zdaj ne mislili nanje. Tako so pa demokratje predložili predloga newyorškemu senatu, ki določa minimalno međo za delavke, republikanci pa newyorški zboranci. Zdi se, da so republikani in demokratje izvršili te poteze v sporazumu, da ženam dokažejo, da sta obe star stranki goreči zagovornici delavskih interesov in sta izredno naklonjeni interesom žen, ki si morajo z dužo in telo vzbijajočim in mukotrpnim delom v tovarnah služiti svoj vsakdanji kruh.

Poteza, ki sta jo izvršili stari stranki v legislaturi, ima očiven namen. Izvršili sta jo, da z njim lovita ženske glasove. Ce bodo žene pametne, tudi ta poteza ne bo naprila nanje vpliva in ženski glasovi bodo izostali, ki stejejo pri izvolutvi poslancev kot možki glasovi in združili se bodo na kandidate, zastopajoče delavske interese v postavodajnih zbornicah.

V ameriškem listu citamo dve vesti, ki sta tiskani druga zraven druge. Prva vest se glasi, da se je hči angleškega kralja poročila z navadnim mornariškim častnikom, ki nima v svojih žilah niti modre baronske krvi a kam bi še imel kraljevsko. Druga vest pa pravi, da se je Američanka Woods Bull iz Chicage poročila z italijanskim plemenitašem, ki se piše Ugo Pietro Spinolo. Komu gre to v glavo? Aristokratična hči angleškega kralja se poroči z navadnim rdečekrvnem, hči ameriške demokracije pa z aristokratom! Zdi se, kakor da se hoče vse nazadnjašči iz Evrope preseliti v Ameriko.

V čikaškem "Herald and Examinerju" je bil te dni objavljen dopis sledcev vsebine, ki ga primašamo v prevodu in brez komentarja: "Čikaški podjetniki, zdramite se! Prišli smo iz vojne in zdaj zahtevamo dela. Zakaj nimate dela, da bi nam dali delo, namesto da nas odvračate, čes, da zdaj ni dela. Mi smo storili svoje na fronti, zdaj pa vi storite svoje, ako nocete, da se združimo in vas prisilimo. Nobene sale ne poznamo več. Če bomo prisiljeni se nadalje potepati se po ulicah brez dela — boste vi tipeli, le zapomnite si!" Odpuščeni vojaki."

Prilobiteljci zahtevajo, da se zapleni in uniči vso opozivno ptičat, ki se najde po 1. juliju v privatnih hišah, eč tudi je samo za "domačo porabo". Zdaj je mestu vprašanje: Kam so sla kapitalistična pravila o svetosti in nedotaknjenosti privaten lastnine?

Menih Rasputin vidi pezdir v očetu svojega bližnjega, bruma v svojem očetu ne vidi.

Menih Rasputin se še ni ogrel v Chicagu, pa že dela načrte, da ustanovi svoj kloster v Jolietu in od tam izpredi svojo kozlovskega paječevino po vseh bližnjih slovenskih našeljih.

Delavec, ki glasuje za kandidate starih strank, obljubljuje mu vse, kar je legovo stec poželi, je podoben človeku, ki je padel v zatoči in je klical na pomoč, ne da bi poskusil zanjo zleti in nje, dasiravno je peljala lepa steza iz nje.

Vesti iz stare domovine.

S SEJE NARODNE VLADE SHS.

(Nadaljevanje s 1. strani)

V oddelku za javna dela in obrt je izvrši več imenovanj. (Imena prinašamo na drugem mestu.) Dosedanji adjutant praktikantov za akademijo izobražbo nikakor ne odgovarja izpremenjenim državnim razmeram. Z ozirom na vložen konkretni predlog za praktikante pri oddelku za javna dela in obrt, sklene Narodna vlada, da se vprašanje adjuta praktikantov uredi enotno za vse oddelke v eni prihodnjih sej.

Upravna komisija* je predložila načrt naredbe o področju oddelka za knjižstvo, za osebno skrbstvo, za uk in boogčastje in za notranje zadeve. Narodna vlada odobri prve tri načrte, razprava o načrtu gledi območja povrjeništva za notranje zadeve, se pa odloži, dokler niso izdelani načrti za delokrog vseh poverjeništva.

V kratkem se preseli v Ljubljano kakih 200 železničarskih rodbin iz Trsta, ki jim je bivanje ondšenemogočeno. Za nastanitev teh rodbin se porabijo dogovorno s poverjeništvom za nar. obrambo tudi prostori v belgijski vojašnici.

Imenuje se uradništvo pri ravateljstvu državnih železnic v Ljubljani; za slučaj, da vsled izpremembe ustave morebiti preneha poverjeništvo za promet, ostane ta urad kot višje prometno ravnatjstvo. Imena uradnikov v tem uradu prinašamo na drugem mestu.

Računski revident v rač, oddelku Narodne vlade Avguštin Zajec imenuje računskim svetnikom. Ravnatelj prve državne gimnazije Franč Novak se pomakne v VI. činovni razred.

Predsednikom višjega šolskega sveta v Ljubljani se imenuje profesor Anton Sušnik, njegovim načinom prof. dr. Fr. Iliešič.

Poverjeništvo za uk in bogačanje je došlo več spomenic, ki opozarjajo na knjige in rokopise v knjižnicah, in arhivih bivše monarhije, ki so za Jugoslovane velike vrednosti. Senatnemu predsedniku dr. Ploju, zastopniku Narodne vlade v likvidacijski komisiji se dodelita za likvidacijo knjižnic kustosa dvorne knjižnice dr. Fr. Kidrič in dr. I. Prijatelj, za likvidacijo arhivov pa dr. Milko Kos.

Odobri se naredba poverjeništva za uk in bogačanje o prenizko kolkovane vloge. Da ne bi občinstvo trpelo škode vsled pristojbinske kazni, ki bi se moralno založiti vlagateljem nekolikovnih vlog, se opozarja ponovno, da se drži točno dosedanjih pristojbinskih predpisov.

180 primorskih sirot. In sicer 100 dečkov in 60 deklek v starosti od 3. do 14. let, je prišlo tekom meseca januarja v Ljubljano.

Na gimnaziji v Ptuju je vzprejetih v prvi slovenski razred 32 učencev in učenek. Ker se približa še po novem letu in ker so nekateri starši prepozno izvedeli za vspremem izpit, zato se naznana vsem prizaditem, da se učenci vspremajo še do 3. jan. 1919.

JUG. CAS. URAD, WASHINGTON, D. C.

Zagorje ob Savi. — V nedeljo se je včerjši pri nas ogromno obiskalo delavski shod. Velika Miheličeva dvorana je bila natlačeno polna in veliko je bilo delavec, ki niso mogli v dvorano. Shod je s kratkim nagovorom otvoril sodrug Čobal, v predsedstvu sta bila izvoljena sodružna Petajan in Ceglar. O političnem položaju je poročal sodrug Petajan, ki je v dajšem govoru razmotril sedanji politični položaj ter pojasnil delavsko stališče vpravnim novim državam. Protestiral je proti italijanski okupaciji slovenske zemlje, kakor tudi proti tistim, ki izrabljajo to situacijo za novo hujškanje na vojno proti Italiji. Govornik je obsojal vsak imperializem, ako je tudi jugoslovenski. Pravljeno je bilo za samoodločba morata zmagati na celi črti.

Stedijš se je govornik peči z gospodarskim in socialnim programom. Zahteval je razlastitev velenosti v cerkvenega imetja, podprtje železnic, rudnikov, v vseh drugih večjih in za državno važnih obratov. Zahteval je uvedbo progresivnega davka, kakor tudi razlastitev vseh vojnih dobičkarjev, ki so si svoje kapitale napravili iz revnega ljudstva. Slednji je govoril o potrebi socialnega zavarovalanja za starost brezposelosti, onesposobljenosti, kakor tudi za

mora na šolstvo polagati veliko važnost, ker po izobrazbi vodi pot v socialistično družbo. Govorniku so navzoči burno pritrjevali. Slednji Čobal je govoril o potrebi dobre razredne organizacije ter o drugih domačih prilikah. Grajal je neodkritostno politiko nasprotnikov, s kaferimi je vsako skupno delo izključen. Na shodu je govoril tudi srbski poročnik, ki je v lepih besedah orisal bedo in trpljenje srbske vojske za doseg svobode. Priporočal je ruderjem red in disciplino, ker le potom discipline si bodo pridobili ugled in veljavnost. Poročnik so navzoči burno pritrjevali. Slednji je govoril še sodrug Ravnikar, nakar se je zaključil ta imponanten shod.

Shod v Ljutomeru. — Shod v Ljutomeru se je vršil dne 22. dec. ob 9. dopoldan v gostilni pri Štrajšaru in je bil zelo številno obiskan. Udeležilo se ga ni samo delavstvo, ampak v posebno velikem številu kmetje in viničarji iz Ljutomera in okolice ter dokaj inteligence. Shod je otvoril sodrug dr. Koran, ki je v nad eno uro trajajočem govoru najprvo ob živahem pritrjevanju protestiral proti zasedbi jugoslovenske ozemlja po Italijanih in nato obrazložil način program socialne demokratične stranke, ter se posebno bavil z zahtevami, ki jih stavi stranka do naše nove države. Poseljeno razpravljanje o kmetijskem in delavskem vprašanju je napravilo na navzoče globok utis. Pričakujemo, da se bo v kratkem za Ljutomer in okolico ustanovila strankina politična organizacija, za katere vlada že sedaj veliko zanimanje.

Tovarna za klej v Ljubljani pogorela. — Na sveti večer je pogorela v Ljubljani tovarna za klej, ki je izdelovala klej in kostno moko. Tovarna je bila last akcionarjev in je bila na ljubljanskem potoku okoli 50 let. Škoda je krita z varovalnino. Sploh je pa bila ta večje več požar.

Kolkovanje vlog na Narodno vlado. — Nar. vlada SHS. v Ljubljani je že v svoji seji dne 10. novembra 1918 opozorila občinstvo po časopisu, da se morajo se vloge na javne urade kolkovati pravljako, kakor pod prejšnjo vlado, ker ostancjo do izreenega preklica v veljavi vsi zakoni in vse naredbe bivše Avstrije, torej tudi pristojbinski zakon. Kljub temu dohajajo posameznim oddelkom Narodne vlade še vedno tudi nekolkovane ali prenizko kolkovane vloge. Da ne bi občinstvo trpelo škode vsled pristojbinske kazni, ki bi se moralno založiti vlagateljem nekolikovnih vlog, se opozarja ponovno, da se drži točno dosedanjih pristojbinskih predpisov.

180 primorskih sirot. — In sicer 100 dečkov in 60 deklek v starosti od 3. do 14. let, je prišlo tekom meseca januarja v Ljubljano.

Na gimnaziji v Ptuju je vzprejetih v prvi slovenski razred 32 učencev in učenek. Ker se približa še po novem letu in ker so nekateri starši prepozno izvedeli za vspremem izpit, zato se naznana vsem prizaditem, da se učenci vspremajo še do 3. jan. 1919.

IZ URADA TISKOVNEGA ODSEKA SRZ.

Kje si mislio Italijani mejo

Italije. — Pri Raketu in sploh ob demarkacijski črti je povsod laški kordon in postavljeni so mejniki z napisom "Confine d'Italia" — meja Italije! Res, italijanski atpet je izredno velik! (Naprek, 28. decembra).

Furlanija za samostojno republiko. — Goriški Furlani so zelo razburjeni zaradi italijanske okupacije. Grozi jim gospodarski ponaren. Dan na dan se pojavitajo močnejši glasovi, da se naj osnuje iz goriške Furlanije in beneškega ozemlja posebna furlanska republika pod imenom "Venezia Giulia." (Naprek, 28. dec.)

Jugoslovani kršili premirovne pogoje? — Budimpešta, 26. dec.

Dunajski korespondečni urad poroča: Jugoslovanske čete so došle v Medimurje in s tem kršile pogodbe za premirje. Zasedle so Dolenjsko Lendavo na severnem bregu Mure. V Medimurje so došle jugoslovanska vojska. Rumuni so zasedli Kološ. (Naprek, 28. decembra).

Kako Italijani pačijo slovenska krajevna imena. — Italijani prekršajo vse slovenska imena naših postaj. Tako na italijanske spade dranske.

Pariz. — Zadnji dnevi so pokazali, da je ameriški podjetniki in izvajalec, ki je računal na dobro trgovino v Franciji, delal slab račun. Francoska vlada je sklenila omejiti uvoz surčin na minimum, dočim je uvoz izdelanega blaga preprečen popolnoma. To je zelo poparilo ameriške kapitaliste, ki imajo na Francoskem polno agentov za dobavo naročil. Neka

Inozemstvo.

ZAVEZNICI BODO IZSILILI MIR MED ITALIJANI IN JUGOSLOVANI.

Pariz. — Italijanski finančni minister Crespi se je v petek razgovarjal z ameriškimi delegati glede konflikta med Italijani in Jugoslovani na dalmatinškem obrežju. Crespi je hotel pridobiti Američane na svojo stran, toda zastonj. Narobe: ameriški delegati so izrazili svojo nezadovoljnost napram obojim. Italijanom in Jugoslovom, ker ne morejo čakati, da mirovna konferenca reši njihovo zadevo.

Ameriški podjetniki dolže francosko vlado, zlasti pa ministra za industrijalno rekonstrukcijo Loucheurja, da postavlja interese francoskih podjetnikov, poseljeno izdelovalcev avtomobilov, pred interesu države in ljudstva.

Ameriška avtomobilска tvrdka je delala v francoskem časopisu veliko kampanjo, da bi francoska vlada kupila avtomobile, ki so bili poslaní preko morja za armado; ker jih armada ne potrebuje več, bi jih vlada lahko prodala na odprttem trgu. Vlada je pa rekla: Ne. Druga ameriška tvrdka je ponudila več tisoč hiš za opustošene kraje. Hiše so že zgrajene in čakajo v Ameriki na odpotiljatev čez morje, toda francoska vlada je rekla: Ne.

Ameriški podjetniki dolže francosko vlado, zlasti pa ministra za industrijalno rekonstrukcijo Loucheurja, da postavlja interese francoskih podjetnikov, poseljeno izdelovalcev avtomobilov, pred interesu države in ljudstva.

Delavsko gibanje na Bolgarskem.

Pariz. — "L'Humanité" piše, da se socializem zelo razširja na

DOPISI.

West Duluth, Minn. — Ko je bila kampanja za miljonski sklad, se je pri moji družini mudiла vsem dobro znana španska "flu". Popolnoma sem mislil, da se ne bom mogel udeležiti te kampanje kot nabiralac prostovoljnih prispevkov. Toda na moje veliko veselje čitan v "Prosveti", da je kampanja za miljonski sklad po daljšana do 17. februarja. Ker se je v tem času pricela zgornj omenjena obiskovalka poslavljati, sem takoj naročil od taj. SRZ potrebe listine, katere sem prejel en teden pred zaključkom kampanje. Torej sem imel en teden časa ter sem si mislil, sedaj še lahko preeči nabernem, ker en teden je preeč dolg. Podal sem se na pot, hodiu, prosim in odgovarjam na različna vprašanja, toda klijub temu nisem prišel do zaželenega cilja. Nbral sem \$24. — od štirih rojakov in to vsoto sem poskal na tajniku SRZ.

Da sem nbral tako malo za ta miljonski sklad je vzrok nezaupnosti, ker so bili rojaki že toliko krat prevarani.

In sedaj se ne upaujo več, ker si mislijo, da si nekateri polnijo žepe z nabranim denarjem. Toda vprašam vas rojaki, kako je to, da naši voditelji niso že sami bogataši, ker smo jim že vendar toliko dali, kako da si morajo že vedno kruh služiti z vsakdanijim duševnim oziroma ročnim delom, skozi jih ljudstvo polni žepe. Mi vvi bi radi prišli do boljšega obstanka in ak hočemo istega doseči imeti moramo vodnike, katerim večina ljudstva zaupa. In taki voditelji so v organizaciji "Slov. rep. druženja". Voditelji naših narodnih nasprotnikov razpolagajo z telikanskimi vstopotim de narja v svrhu svoje umazane propagande, da bi dosegli kar želijo oglašati našo zemljo. Oni imajo svoje agente v vseh državah, ki jih dokazujo svoje krivice načerte, da so oni edino upravičeni do tistega ozemlja, katerega imajo sedaj zasedenih. Radi tega se moramo tudi mi oglasti ter tako glasno zahtevati, da se vpoštova naše upravičene zahteve, da nas sliši ves svet, da imamo samo Jugoslovani pravice do pokrajij, katere so sedaj zasedene od naših narodnih sovražnikov. In radi tega je treba denarja, kajti vse te stane ogromne vsote denarja.

Naši voditelji so že veliko storili, kolikor jim je le bilo mogoče v danih razmerah. Toda ni še doseglo vse, kar mi zahtevamo na podlagi resnice in pravice. Naši nasprotniki se tako arduo držijo svojih zahtev in ker imajo dovolj denarja na razpolago, bo še bilo posla in stalo mnogo truda da se jim iztrga iz rok. Naši voditelji nimajo na razpolago o gromne vsote denarja, kakor ga imajo naši nasprotniki, ampak navezani so na finančno pomoč ki prihaja od nas pripravisti delavev. Radi tega moramo jugoslovanski delavevi podpirati naši voditelje, kolikor nam le depuščajo sredstva. Naši voditelji so istotno mezdružni, kakor smo mislili in radi tega so odvisni od nas. Čim bolj jih bomo podpirali, tem bolj bodo uspešni. Radi tega na delu in podpirajo SRZ, da se utešimo celi in načrti "Slov. rep. druženja" in da dosežemo jugoslovansko federalistovo republiko, v kateri bodo odločali jugoslovanski narodi sami brez kakih kraljevskih vladarjev, kateri vsak narod odpravljajo. Podpirajo SRZ gmotno, govorite in po vsej tujem svetu o svojih pravicah in zaželeni cilj nam je govor.

Naprek za jugoslovansko federalistovo republiko.

J. Kobi.

Karpati ali New Town pri Co nemauhg. Pa. — Kakor po vseh naselbinah tako je tukaj influenca razsajala in zahtevala žrte. Umrli so do sedaj dva Slovaka, eden Hrvat in eden Slovence. Premislil Slovenec je bil Ivan Ribič, rojen nekje na Dolenjskem, kjer zapušča ženo in tri hedorasne otroke. V tej naselbi menda ni družine, katero bi ne obiskala ta strašna bolezna.

Opomba ured. — Radi pomenujanja prostora v listu nam je nemogoče prihobiti imena posameznih darovalcev. Imena bodo itak prihobena v posebni izdaji "Jugoslav. Review".

De Pue, Ill. — V zadnjem času se je veliko poročalo o kampanji za miljonski sklad za SRZ in malodane iz vsake naselbine v Združenih državah je bilo poročeno, kako so delovali rojaki in agitirali za SRZ ter nabirali prostovoljne prispevke. V nekaterih so imeli več vspela v nekaterih telesili potrebe želodec in grla manj.

Frank Blatnik. — Radi pomenujanja prostora v listu nam je nemogoče prihobiti imena posameznih darovalcev. Imena bodo itak prihobena v posebni izdaji "Jugoslav. Review".

De Pue, Ill. — V zadnjem času se je veliko poročalo o kampanji za miljonski sklad za SRZ in malodane iz vsake naselbine v Združenih državah je bilo poročeno, kako so delovali rojaki in agitirali za SRZ ter nabirali prostovoljne prispevke. V nekaterih so imeli več vspela v nekaterih telesili potrebe želodec in grla manj.

Draginja je vedno hujša, delamo pa samo s poloviciščem časom, da bo res uganja, kako se preživi v teh časih. Že sedaj je veliko število brezposelnih, kakor še sele, ko bodo odpuščeni vsi vojaki, kateri so se borili za svobodo. Ne vem, kako bodo pogledali, ko bodo videli polne ulice brezposelnih in to ne bo zanje posebno krasen vzprejem, ki so bili pravljenci žrtvovati vse za svobodo. In sedaj jih bo čakala ista ušoda kot tisoče delavev — berači za delo, da se borno prežive.

Ko je bila vojna v polnem teku, je bila ista vzrok vsej draginji.

Vojna je minula toda draginja je še večja. Kdo more potem to razumeti? Kdo je pa sedaj vzrok draginje? Brezposelnost?

Sliši se nekaj, da se žamerava ustanoviti v tej okolici okrajna organizacija U. M. W. of A. To bi bilo zelo koristno za vse tučajnike delavev. Toda kaj pomaže, ker je še preeč rojakov, ki se boje organizirati kot hudiči križa. Toda upam, da se bodo že streznili in da bodo pristopili v to organizacijo.

Konec dopisa kličem vsem rojakom, Hrvatom in Srbam, ne pozabite Jugoslavije, naše rodne zemlje, katera ječi še vedno pod imperijalističnim jarmom. Kliče nam za pomoč. Pomagajmo. Zbirajmo miljondarski sklad. Resimo Jugoslavijo tujega imperialističnega jarma.

Andrej Milavec.

Walsenburg, Colo. — Gledate delavskih razmer ne bom poročal, ker so iste, kot po drugih naselbinah. So bolj slabe kot pa dobre.

Poročati pa moram, kako se mi je godilo, ko sem nabiral narodni davek, ali prostovoljni prispevki za miljonski sklad. Začel sem najprav v tukajšnji naselbini, ker mi je načilija. Toda, ko sem začel, sem mislil, da sem v resnici v starosti dobrovoljnik, ki je pred vsem dobro volj, da se nabira skupaj z drugimi.

Gledate društvenih stvari ne morem dosti poročati. Napredujejo se dosti povoljno vsa tukajšnja podpora društva. Ker se predvsem bliža svojem koncu, smo sklenili, da priredimo predpustno maškeradno veselico.

Društvo št. 3. SSPZ priredi namreč svojo društveno veselico, za katero se sedaj opaza veliko zanimanje. Želim veliko uspeha.

Končno se najlepše zahvaljujem vse imprispevateljem za miljonski sklad ter jih pozivam, da naj še nadaljujejo z vso vremem, ker je delo še ni končano.

Istotako smo tudi v tej naselbini pričeli z živahnim agitacijo za ta prepotrebni sklad ter pričeli nabirati prostovoljne prispetvice. Začeli smo na društveni seji, na kateri smo začeli z agitacijo. In takoj na seji se je oglasilo nekaj nasprotnikov, kateri so takej začeli ugovarjati in nasprotovati. Toda kljub temu smo pričeli z nabiranjem in imeli še nekaj uspeha.

Udeležilo se je tudi lepo število mask, katere so tekmovali med seboj za prvo dario. Ob deseti uri je pa imel rojak John Dečman vzpodobljajoč govor, v katerem je podal sliko o položaju naših rojakov v starosti domovini. Vzpodobljal je naš še intenzivnejše delovanje v prid SRZ.

Se enkrat najlepša zahvala vsem delavcem pri tej veselici in vsem udeležencem te veselice.

Vandlinčan.

East Helens, Mont. — Pred začetkom kampanje za miljonski sklad sem se pridružil tukajšnjemu kolektorjem našega daveka ter na ta način pomagal iztrirati prostovoljne prispetve za miljonski sklad. Dva njegova tovariša sta se že prej skujala in radi tega nisem hotel, da bi sam bobil križev pot.

In sem sklenil, da mu delam tovaršijo v tiskih urah. Eden se je skujal, ker se je ustrašil fater Skazetove grožnje, in drugi je pa omahljivec in ne ve, kaj bi naredil in kaj ne. Ostal je torej nevtralen in se ne mara nobenemu za merit. In poleg tega je pa še zabil tak strah, ko je zdol, da so nahajajo srbske čete na Kranjskem, češ sedaj je pa že vsega konec.

Torej sem jaz sklenil, da pomagam mojem tovarišu iztrirjati narodni davek in, prvi dan sva obiskala najine znance in prijatelje in imela sva še precej uspeha. Neki rojak je naju še ostrelj, da prihajava tako pozno. Radi tega sva bila oba zelo navdušena in pričakovala sva vsega najboljšega. Toda drugi dan je bilo pa že slabše. Beležiti ne moreva onega uspeha kot sva sklepala, da ga bova imela. Kaj je temu vzrok menda že vsak lahko ve. Najbolj slabša sva natajela pri tukajšnjih trgovcih, upala sva da bodo na prvem mestu, toda sedaj so na zadnjem.

Ko bi rojaki nekolič bolj čitali slovenske nepredne liste ter se bolj zanimali za politične razmere, posebno za razmere, v katerih se nahajajo rojaci v starosti domovini, bi imeli vse drugačne misli. Tako pa žal, prebirajo one časopise, kateri so bili še pred kratkim z vsem e. kr. in jim le žal, da ni več nemške vlačigajne. Nekateri pa sploh ne razumejo, za kaj gre. Ti bi pa potrebovali dobrega govornika, da bi jim ustremeno razložil in pojasnili položaj. Toda kaj pomaga, akor razumejo, kakor sami pravijo, toda drugi dan so pa že zoper pri starem. Ako beroče časopise, največkrat ne razumejo, kaj da beroče.

Nekateri nasprotniki SRZ in miljonskega sklada so menda začenili delati rezolucije, v katerih namreč nekaj se porabi denar, namreč denar naj je nese domov ter shranil vso sveto do prihodnjega dne, ko bodo sklenili kupčijo. Toda te skrinjice naj pa nikar ne odpira prej, dokler onadva ne pride na knjem, češ, da morajo biti vsi trije navzoči, kadar se ta varnostne skrinjice odpre.

Lahkovernež gre ves vesel na svoj dom in si že slike arečeno in udobno življenje. Od same srečeve vse omamljene odpre to skrinjico in se hoče naslati na veliki vstopni denar, češ, saj onadva ne bo deteta vedela, ako je odprila. Toda mesto denarju je dobil tri šope razenih časnikov v velikosti bankovcev in zavite v dvadolarške bankovce. Sedaj je še le spregledal, da je postal žrtev sleparjev, ki so ga pripravili ob vse njegove prihranke.

Vsemu temu je vzrok, ker se nekateri nič ne zanimajo za razne časopise, kjer je do malega vsak dan poročano o takih in enakih sleparjih. Rojaki bodo previdni in nikar ne veruje raznemu sreču, nekaj gre. Ti bi pa potrebovali dobrega govornika, da bi jim ustremeno razložil in pojasnili cel položaj. Toda kaj pomaga, akor razumejo, kakor sami pravijo, toda drugi dan so pa že zoper pri starem. Ako beroče časopise, največkrat ne razumejo, kaj da beroče.

Nekateri nasprotniki SRZ in miljonskega sklada so menda začenili delati rezolucije, v katerih namreč nekaj se porabi denar, namreč denar naj je nese domov ter bodo darovali na skupaj. Rojaki bodo previdni in akor je odprila, da bo moralo biti vse trije navzoči, kadar se ta varnostna skrinjica odpre.

Vsemu temu je vzrok, ker se nekateri nič ne zanimajo za razne časopise, kjer je do malega vsak dan poročano o takih in enakih sleparjih. Rojaki bodo previdni in nikar ne veruje raznemu sreču, nekaj gre. Ti bi pa potrebovali dobrega govornika, da bi jim ustremeno razložil in pojasnili cel položaj. Toda kaj pomaga, akor razumejo, kakor sami pravijo, toda drugi dan so pa že zoper pri starem. Ako beroče časopise, največkrat ne razumejo, kaj da beroče.

Tukaj je postal žrtev svoje lahkovernežnosti Dalmatinec Peter Bojak, katerega sta dva njegova rojaka opeharila za njegove prihranke, za dva tisoč dolarjev. Eden teh zlikovcev je visoke in suhe postave, meri v visokosti približno pet in pol čeljev, tovaršik njegov je pa hizke in okrogle postave. To omenjam, da se bodo rojaki znali čuvati teh dveh ptičkov.

Omenjeni dva "brate" sta prišla k omenjenemu Dalmatincu in mu izročila trito tisoč petsto dolarjev, da naj jih hrani za nedolženec. Čez nekaj dni pa prideta zoper k njemu ter mu povesta, da sta naredila načrt, da bodo kupili veliko točno prodajalno na Standart in Washington ulici. Prihajajoča sta mu, da naj se jima pridruži ter stopi v njihovo družbo, češ, ta trgovina je izvrstna in se bo dobro obrestovala. Lahko vernež jih res verjamem ter se pogodi. Gre takoj po deur na banko in vzdigne vse svoje prihranke.

Draginja je vedno hujša, delamo pa samo s poloviciščem časom, da bo res uganja, kako se preživi v teh časih. Že sedaj je veliko število brezposelnih, kakor še sele, ko bodo odpuščeni vsi vojaki, kateri so se borili za svobodo. Ne vem, kako bodo pogledali, ko bodo videli polne ulice brezposelnih in to ne bo zanje posebno krasen vzprejem, ki so bili pravljenci žrtvovati vse za svobodo. In sedaj jih bo čakala ista ušoda kot tisoče delavev — berači za delo, da se borno prežive.

Se enkrat najlepša zahvala vsem delavcem pri tej veselici in vsem udeležencem te veselice.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila
1904.

Podpora Jednota.

Izber. 17. junija 1907
v dr. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PODPREDSEDNIK: Anton Hras, Box 146, Canonsburg, Pa.

TAJNIK: John Verderer, 2705 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BLAGAJNIK: Anton J. Terbec, Box 1, Cicero, Ill.

UPRavitelj GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

Još Ambrožič, predsednik, Box 251, Canonsburg, Pa.

John Underwood, 406 May St., Springfield, Ill.

Martin Žalešnik, Box 278, Barberville, Ohio.

Anton Radlje, Box 52, Smithton, Pa.

Frank Somak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pisterick, Box 450, Bridgewater, Pa.

Anton Radlje, Box 73, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kan., na jugozapad.

Lao Kuhar, Box 246, Gilbert, Minn., na severozapad.

Nadzorni odbor.

